

Dobrzyńsko-Kujawskie Towarzystwo Kulturalne

87-800 Włocławek, ul. Piwna 4

SEKRETARIAT
Przewodniczącego Rady Miasta
Włocławek

data wpł. 10. 02. 2023

Nr 944/1104/2023

data wpł. 10. 02. 2023

1000-1014214

Komisja Kultury i Sportu

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIASTA

Piotr Kowal

Przewodniczący Rady Miasta Włocławek

Pan Piotr Kowal

Zielony Rynek 11/13, 87-800 Włocławek

BRM. 0004. 3. 2023

Wniosek o nadanie tytułu „ZASŁUŻONY DLA MIASTA WŁOCŁAWEK”

Na podstawie (Uchwała Nr 94/XXXIV/2005 z dnia 30 maja 2005 r.)

1. Wnioskodawca

Dobrzyńsko-Kujawskie Towarzystwo Kulturalne, 87-800 Włocławek, ul. Piwna 4

2. Dane kandydata:

Imię i nazwisko: Zdzisław Szparkowski (nieżyjący)

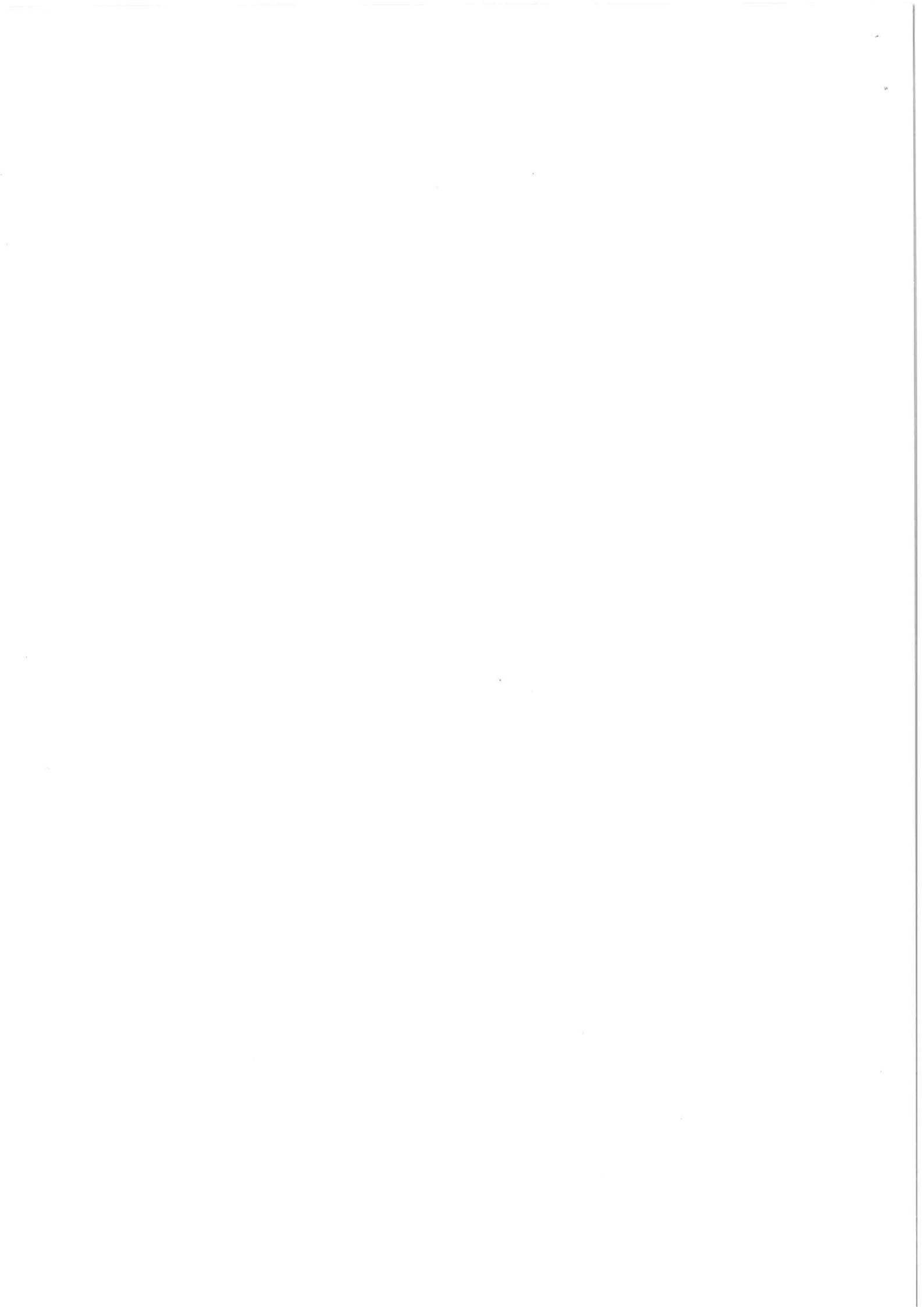
3. Uzasadnienie wniosku:

Zdzisław Szparkowski –urodzony 14 lipca 1914 we Włocławku, zmarł 13 grudnia 2006, Warszawianin przedwojennego Włocławka, uhonorowany w 1983 r. odznaczeniem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata. Jest jednym z bohaterów filmu dokumentalnego z 2001 r. W poszukiwaniu utraconych lat, wyreżyserowanego przez Jana Sosińskiego.

Już w 1939 r. Zdzisław Szparkowski, urodzony we Włocławku w 1914 r., żołnierz września 1939 r. (uciekł z niewoli), zorganizował grupę zajmującą się przerzutem Żydów na tereny okupowane przez ZSRR. Pomagali mu w tym Marian Dzierdziecki i Feliks Klimczak. Po napaści Hitlera na ZSRR Szparkowski ratował Żydów z warszawskiego getta. W tę działalność była zaangażowana cała jego rodzina. Dzięki Szparkowskiemu przeżyło kilkudziesięciu Żydów.

Na przełomie kwietnia i maja 1943 r. kilkuset słabo uzbrojonych cywilów stawiło w warszawskim getcie zbrojny opór hitlerowskiej potęgze. Płonęły resztki getta: większość jego mieszkańców (około 300 tys.) wywieziono i zagazowano w Treblince jeszcze latem 1942 r. Wkrótce "żydowska dzielnica mieszkaniowa" - jak Niemcy nazywali getto - przestała istnieć. Od tej chwili pobyt Żydów w Warszawie stał się nielegalny i karany śmiercią. Jediną szansą na przetrwanie było ukrycie się w "aryjskiej" części miasta i zaopatrzenie w "aryjskie" dokumenty.

Historycy szacują, że w Warszawie dzięki pomocy organizacji żydowskich i stworzonej przez polskie podziemie Rady Pomocy Żydom (Żegocie) ukrywało się około 12 tys. osób. Liczba ta nie obejmuje jednak wszystkich ukrywających się. Pomoc Żydom nieśli bowiem również Polacy nie związani

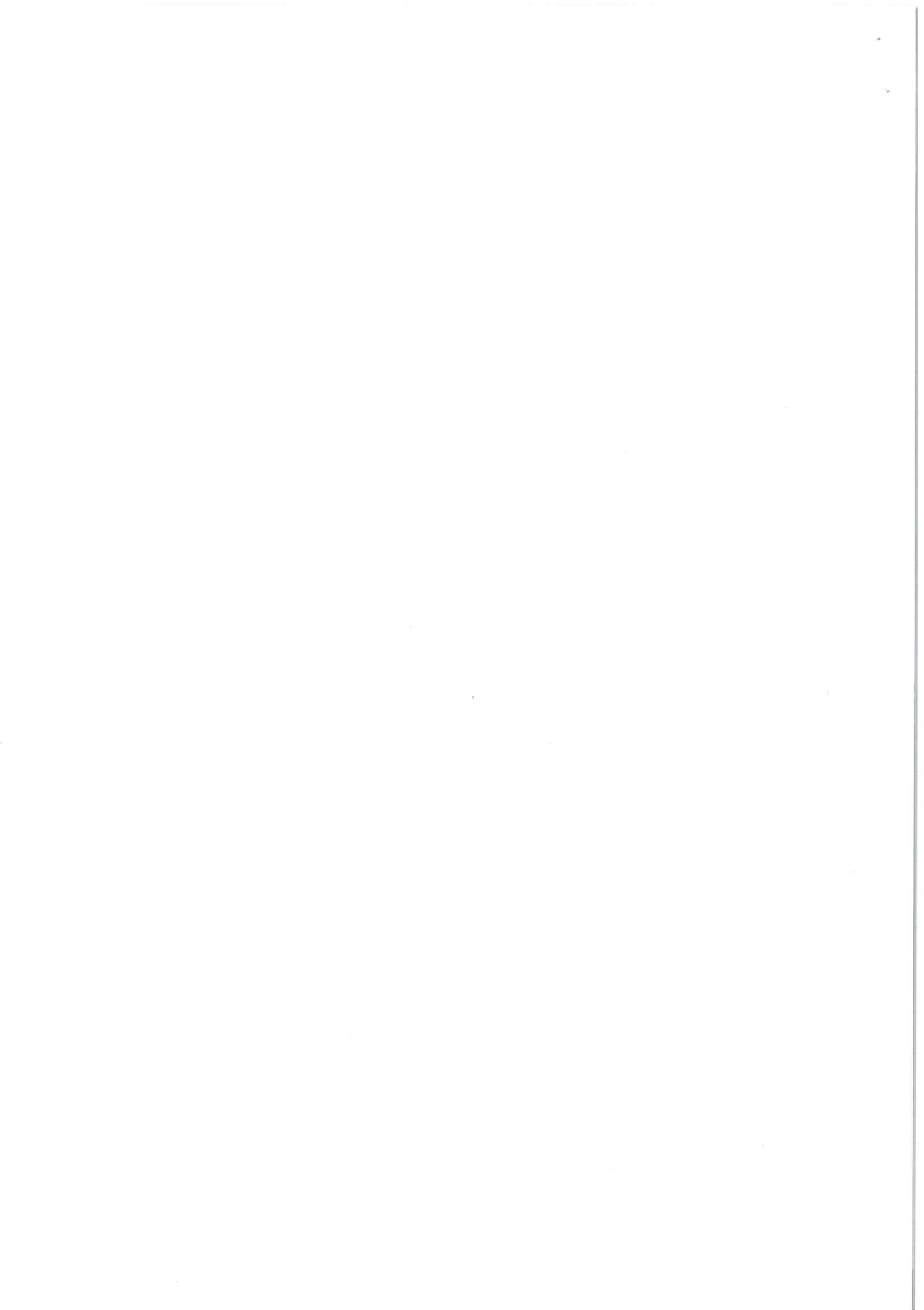
z żadnymi organizacjami, działający samotnie lub w niewielkim kręgu najbliższych. Wielu z nich nie zostało nigdy zauważonych ani odznaczonych medalem "Sprawiedliwy wśród Narodów Świata". Medalem tym wyróżniono troje z siedmiu członków rodziny Zdzisława Szparkowskiego.

W rodzinnym Włocławku Szparkowski wychowywał się w polsko-żydowskim otoczeniu. Gdy po ucieczce z niewoli wrócił do Włocławka i zobaczył, w jaki sposób traktowani są Żydzi, zajął się ich przetrzuciem na Wschód. Pod koniec listopada 1939 r. zainteresowało się nim gestapo i musiał uciekać do Warszawy, gdzie mieszkał jego brat Józef. W Warszawie Szparkowski spotkał starego przyjaciela Ezrę Zakrzewskiego, z którym kontynuował akcję przetrzutu Żydów na Wschód. Dzięki znajomemu lekarzowi udało im się nawiązać kontakt z kolejarzami jeżdżącymi do ZSRR. Kolejarze za pieniądze pomagali przewozić kolejne osoby. Zakrzewski był Żydem, ale dzięki "aryjskiemu" wygląadowi i "mocnym" dokumentom pracował - jako nurek - dla niemieckiej firmy. Z dna Wisły wydobyl dużą ilość srebrnego bilonu zatopionego przez polskie władze (niemiecka firma, w której pracował, poszukiwała tych pieniędzy). Po wybuchu wojny sowiecko-niemieckiej, kiedy nie były już możliwe przetrzuty do ZSRR, Szparkowski i Zakrzewski mieli wystarczająco dużo pieniędzy, by pomagać znajomym zamkniętym w warszawskim getcie.

Początkowo pomoc ograniczała się do przyjaciół z Włocławka, potem objęła inne osoby. Ze względu na szybki wzrost liczby ukrywających się Szparkowski wynajął mieszkanie przy ulicy Smolnej, gdzie przechowywano kilka osób, głównie kobiety i dzieci. Z czasem wciągnął do współpracy całą najbliższą rodzinę: brata, dwie ciotki i dwóch braci stryjecznych. Ze względów bezpieczeństwa żona i córka brata Szparkowskiego wyjechały do rodziny. W tym czasie w mieszkaniu brata ukrywało się pięć osób. W maju 1943 r., tuż przed przeprowadzką ukrywających się Żydów do nowego lokalu przy ulicy Mariańskiej, do gestapo przyszedł donos na brata Zdzisława Szparkowskiego. - W nocy przyjechało gestapo. Poszli po dozorcę, kazali mu zapukać do brata i powiedzieć, że jest do niego depesza. Brat otworzył drzwi. Pobitych i zakrwawionych Żydów wyprowadzono do samochodu. Wszyscy zginęli. 23 maja brata rozstrzelali na Pawiaku. Odnaleźli też jego żonę, która trafiła do Oświęcimia. Na szczęście przeżyła - wspomina Zdzisław Szparkowski.

Po nalocie gestapo Szparkowski nie zrezygnował - do mieszkania przy Mariańskiej wprowadziła się kolejna grupa Żydów. Wszystkich sam utrzymywał. Żywność dla ukrywających się pochodziła często z restauracji mieszczącej się w tym samym budynku. Na pytanie, czy los brata nie był wystarczającym ostrzeżeniem, Szparkowski odpowiada: - Bać to ja się cały czas bałem, ale trzeba było ratować przyjaciół. Ludzi trzeba było ratować. No bo jak się wycofać? Zostawić ich na pastwę losu, na śmierć? Przy pomocy zaprzyjaźnionego urzędnika magistratu Zbyszka Sikorskiego Szparkowski wyrabiał wielu osobom dokumenty. Bela Fuks otrzymała na przykład dokumenty na nazwisko Izabela Szparkowska - uchodziła za siostrę Zdzisława i pod jego nazwiskiem została w 1964 r. pochowana w Izraelu. Bela Fuks fatalnie znosiła izolację. - Którejś nocy obudził mnie krzyk. Wbiegam do pokoju, a w otwartym oknie stoi Bela i krzyczy: "Ludzie! Jestem Żydówką! Zabijcie mnie!" Skoczyłem do niej, przewróciłem na łóżko, zakryłem usta poduszką i mówię: "Idiotko, co robisz? Chcesz nas zabić"? Na to ona: "Już nie mogę tego wytrzymać. Nie mogę tak żyć!" - wspomina Zdzisław Szparkowski.

W tym czasie w Warszawie rosła liczba tzw. szmalcowników, szantażujących rodziny ukrywające Żydów. - Któregoś dnia odebrałem Żydówkę z sądów na Lesznie. Szliśmy ulicą Białą, raptem podchodzi do nas młody, dobrze ubrany mężczyzna i mówi: "Żydówkę prowadzisz". Zaprzeczyłem, ale zaczął grozić, że wezwie policję. Zrozumiałem, że nie da się go pozbyć, bo był zbyt pewny swego. Żądał pieniędzy, więc w końcu poszliśmy do bramy, by mu zapłacić. W kieszeni nosiłem kilogramową kłódkę owiniętą w chustkę. I tą kłódką mu zapłaciłem. Facet się przewrócił, a my poszliśmy dalej - opowiada Szparkowski.

Jeszcze we Włocławku - przez Ezrę Zakrzewskiego - Szparkowski poznał Mordechaja Anielewicza, późniejszego przywódcę powstania w warszawskim getcie. Gdy wybuchło powstanie, wraz z Ezrą dostarczali broń do getta. Osoby, którym pomógł Zdzisław Szparkowski i członkowie jego rodziny, podkreślają jego bezinteresowność. Chana Zajdenweg, której rodzina otrzymała od Szparkowskiego dokumenty i pomoc w podróży z Włocławka do Warszawy, oświadczyła: "W pewnej chwili zorganizował obywatel Szparkowski ucieczkę naszą z Włocławka do Warszawy. Na skutek denuncjacji woźnicy zostaliśmy wszyscy aresztowani, łącznie z nim. Pozostaliśmy wiele dni w areszcie w Dobrzyniu nad Wisłą, po czym skierowano nas do Włocławka. Szparkowskiego zmasakrowali Niemcy przy tym nieludzko. Niemniej jednak po powrocie do Włocławka nie ustawał, póki znów nie zorganizował nam ucieczki do Warszawy i to w ten sposób, że każdy z nas został przez niego przewieziony z osobna. Stwierdzam (...), że obywatel Szparkowski nie tylko nie pobrał grosza od nas za wysiłki, starania i poświęcenie swoje, ale udzielał nam jeszcze wydatnej pomocy materialnej". Dzięki pomocy Szparkowskiego i jego rodziny Holocaust przeżyło kilkadziesiąt osób. To, co robił, zawsze uważał za swój obowiązek.

Dobrzyńsko-Kujawskie
Towarzystwo Kulturalne DKTK
 87-800 Włocławek
ul. Piwna 4
tel. 571 394 224
NIP 8881177954 REGON 000808251

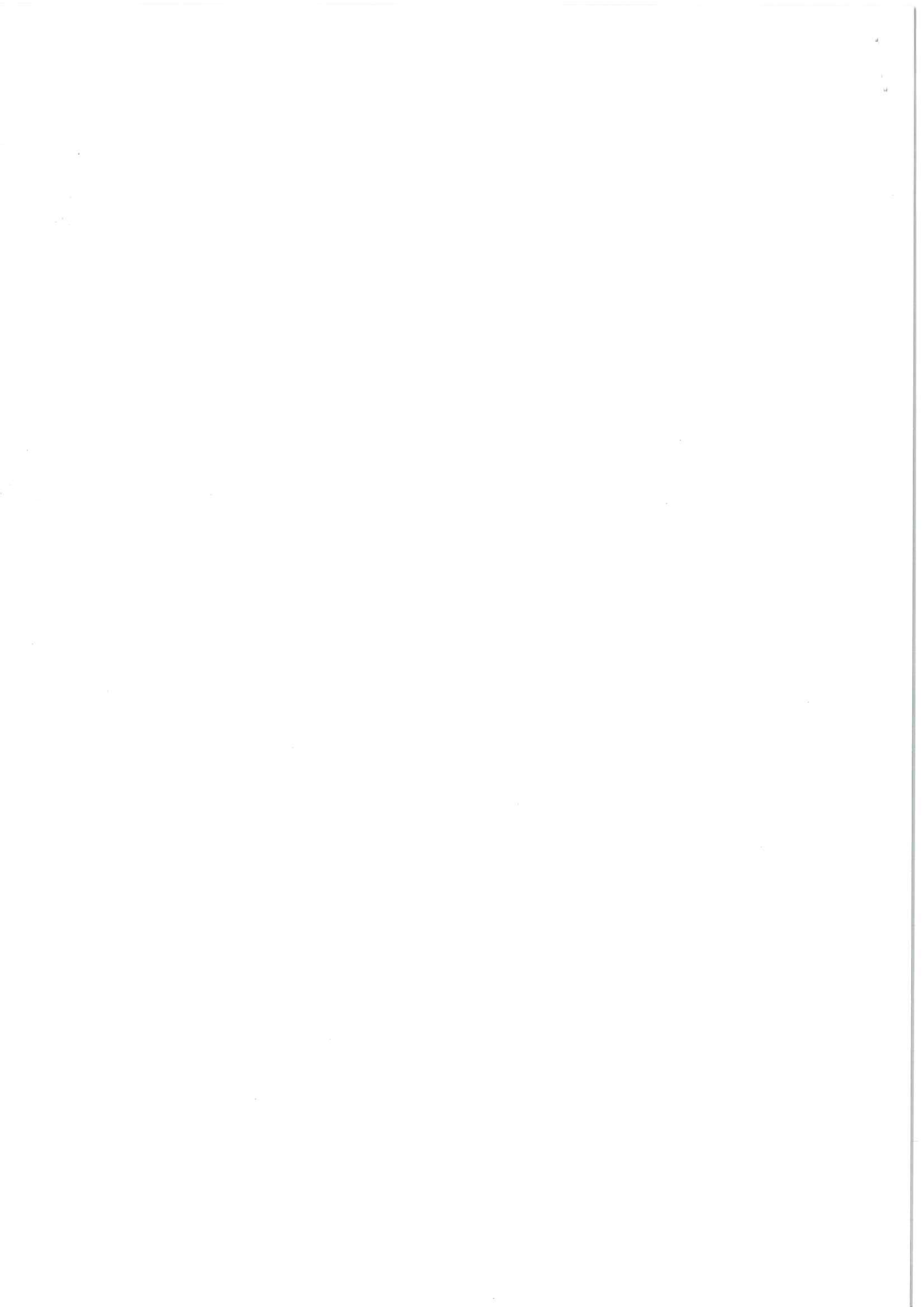
Włocławek 10.02.2013

(miejsce i data złożenia)

PREZES

Beata...
Młoda Republikańska

(podpis wnioskodawcy)

Uchwała Nr 94/XXXIV /2005

Rady Miasta Włocławek

z dnia 30 maja 2005 roku

w sprawie zasad nadawania i pozbawiania tytułu "Zasłużony dla Miasta Włocławek"

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz.1591 z późn. zm.) oraz § 10 ust. 1 lit. b Statutu Miasta Włocławek, stanowiącego załącznik do uchwały nr 65/XII/2003 Rady Miasta Włocławka z dnia 6 października 2003 r. w sprawie uchwalenia Statutu Miasta Włocławek /Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 2003 r. Nr 153, poz. 2043 z późn. zm./

uchwała się, co następuje :

§ 1

Ustanawia się tytuł „Zasłużony dla Miasta Włocławek” łącznie z odznaką, który nadaje Rada Miasta jako wyróżnienie osób fizycznych i innych podmiotów w uznaniu szczególnych zasług dla miasta Włocławek.

§ 2

1. Tytuł nadawany jest z okazji świąt i uroczystości miejskich.
2. Tytuł nadaje się również osobom nie będącym mieszkańcami Włocławka .
3. Tytuł może być nadany pośmiertnie.

§ 3

1. Tytuł nadaje Rada Miasta na wniosek radnych, klubów radnych, Prezydenta Miasta, władz statutowych stowarzyszeń, związków i innych organizacji społecznych.
2. Podmioty uprawnione przekazują udokumentowany wniosek o nadanie tytułu w formie pisemnej Przewodniczącemu Rady Miasta.
3. Wniosek winien zawierać:
 - 1) dokładne dane osoby fizycznej lub pełną nazwę osoby prawnej bądź organizacji, której wniosek dotyczy,
 - 2) opisanie zasług uzasadniających nadanie odznaki.
4. Złożone wnioski o nadanie tytułu opracowuje Komisja Kultury i Sportu Rady Miasta, która po uzyskaniu opinii klubów radnych oraz merytorycznych komisji przedkłada Radzie właściwe projekty uchwał.

§ 4

1. Uroczyste wręczenie odznaki odbywa się na sesjach Rady Miasta lub w innych okolicznościach uzasadniających wręczenie.
2. Odznakę wręcza Przewodniczący Rady Miasta lub Wiceprzewodniczący Rady Miasta w obecności Prezydenta Miasta.

§ 5

1. Osoby wyróżnione lub reprezentujące wyróżnioną instytucję dekoruje się odznaką, której wzór stanowi załącznik nr 1 do uchwały oraz wręcza się dokument stwierdzający jej nadanie.
2. Dokumentem stwierdzającym nadanie odznaki i potwierdzającym uprawnienia do posiadania i noszenia odznaki jest legitymacja, której wzór określa załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.
3. Wyrazem formalnym, potwierdzającym fakt nadania odznaki jest również wpis do księgi „Zasłużonych dla Miasta Włocławek”.

§ 6

W razie nadania odznaki pośmiertnie, odznakę wręcza się rodzinie zmarłego wraz z dokumentem stwierdzającym jej nadanie.

§ 7

1. Rada Miasta może w drodze uchwały pozbawić osobę wyróżnioną tytułem „Zasłużony dla Miasta Włocławek” w przypadku:
 - 1/ skazania wyróżnionego na karę pozbawienia praw publicznych,
 - 2/ dopuszczenia się przez wyróżnionego czynu, wskutek którego stał się niegodny tytułu.
2. Pozbawienie tytułu odbywa się w trybie obowiązującym przy jego nadaniu.

§ 8

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Włocławek.

§ 9

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

**Przewodniczący
Rady Miasta**

Stanisław Wawrzonkoski

Uzasadnienie

Statut Miasta Włocławek w § 10 ust. 1 lit. b przewiduje określenie odrębną uchwałą zasad nadawania i pozbawiania tytułu „Zasłużony dla Miasta Włocławek”.

Odznaczenie w postaci zapinki nadawane będzie z okazji różnych świąt i uroczystości miejskich, jako wyróżnienie indywidualne lub jako wyróżnienie zbiorowe obywateli i instytucji w uznaniu ich szczególnych zasług dla miasta Włocławek.

Wyróżnienie to będzie przyznawane również osobom i instytucjom nie będącym mieszkańcami Włocławka i będzie potwierdzane wydaniem legitymacji oraz wpisem do Księgi Zasłużonych dla Miasta Włocławek.

Tytuł „Zasłużony dla Miasta Włocławek” będzie mogło być nadane pośmiertnie.

Mając powyższe na uwadze wnosi się o przyjęcie niniejszej uchwały.

Załącznik nr 1 do uchwały nr 94/XXXIV/2005 Rady Miasta Włocławek z dnia 30 maja 2005 roku

Legitymacja nr

Włocławek, dnia

Rada Miasta Włocławek
w uroczystym dniu roku
z okazji *(święta lub innej uroczystości miejskiej)*
nadaje

Szanownej Pani/ Panu

*(wpisujemy odpowiednio Pani /u lub nazwę
instytucji)*

zaszczytny tytuł i odznakę
"Zasłużony dla Miasta Włocławek"
w uznaniu zasług
i wieloletnich, ofiarnych działań
dla dobra i sławienia grodu nad Wisłą
i jego mieszkańców.

Przewodniczący Rady Miasta

**ZASŁUŻONY
DLA MIASTA WŁOCŁAWEK**

